

Kemijärven kaupunki
Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma
2025–2029



KEMIJÄRVI
LAPLAND

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	2
2.	TAUSTAA.....	2
3.	IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA.....	3
3.1.	Ikääntyneiden osuus väestöstä Kemijärvellä	3
3.2.	Väestöennuste	4
3.3.	Asuminen ja elinolot	5
3.4.	Terveys ja toimintakyky	6
4.	IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIA TUKEVAT PALVELUT	8
4.1.	Palveluneuvonta- ja ohjaus.....	8
4.2.	Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut.....	8
4.2.1.	Kansalaisopisto	9
4.2.2.	Kirjasto.....	9
4.2.3.	Liikuntapalvelut	9
4.3.	Elinvoimapalvelut.....	10
4.4.	Palveluliikenne	10
4.5.	Vanhus- ja vammaisneuvostot.....	10
4.6.	Järjestöt.....	11
4.7.	Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut	11
5.	IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN TUKEMISEN PAINOPISTEET	12
6.	SUUNNITELMAN TOTEUTUS JA SEURANTA.....	14

1. JOHDANTO

Kemijärven kaupungin ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2025–2029. Suunnitelma on kaupunkistrategiaa toteuttava ohjelma päätöksenteon pohjaksi ja yksi strategisen johtamisen väline.

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman tarkoitus on edistää ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta yhteiskunnassa. Suunnitelma sisältää toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan, että ikääntyneet voivat elää mahdollisimman itsenäistä ja mielekästä elämää.

Hyvinvointisuunnitelman valmisteluun ovat osallistuneet Kemijärven kaupungin hyvinvointiryhmä, vanhusneuvosto, Järjestökiehininen ry:n Tukeva yhteisö -hanke sekä yli 65-vuotiaat kuntalaiset. Kuntalaisten vahva osallistuminen suunnitelmatyöhön mahdollistettiin tammikuussa 2025 järjestetyllä kansalaisraadilla.

Kunnan tehtävänä on huomioida ikääntynyt väestö kokonaisvaltaisesti palveluiden ja toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Kuntalain mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia, erityisesti ennaltaehkäisevillä toimilla, jotka tukevat ikääntyneiden hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä. Kunnan toimilla on merkittävä vaikutus ikääntyneiden sote-palvelutarpeen ehkäisyssä ja siirtämisessä. Kunta tukee myös ikääntyneille merkityksellisiä järjestö- ja vapaaehtoisuustoiminnan rakenteita.

2. TAUSTAA

Kunnan on **vanhuspalvelulain** (980/212) 5 §:n mukaan laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Kunnan vanhusneuvostosta säädetään kuntalain (410/2015) 27 §:ssä. Kunnan vanhusneuvosto on otettava mukaan edellä mainitun suunnitelman valmisteluun.

Myös hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä sekä arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.

Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030 on osa Suomen hallitusohjelmaa, joka valmistetaan väestön ikääntymisen ennaltaehkäiseviä ja toimintakykyä parantavia toimia varten. Haasteet, joita pitäisi ennaltaehkäistä, ovat mm. liikunnan vähäisyys, ikääntyneiden ravitsemusongelmat kuten yli- ja alipaino ja vajaaravitseminen, päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelmat ja yksinäisyys.

Ohjelman tavoitteena on:

- suunnata ennaltaehkäiseviä ja toimintakykyä parantavia toimia iäkkäälle väestölle ja riskiryhmille
- pidentää ikääntyvien työikäisten toimintakykyä ja työuria
- lisätä ja mahdollistaa vapaaehtoistyötä
- varmistaa iäkkäiden palvelujen yhdenvertaisuus, tehokkaampi koordinaatio ja taloudellinen kestävyys
- nostaa esille suomalaista ikätekniikan kehittämistä ja hyödyntämistä.
- lisätä asumisen ja asuinympäristön ikäystävällisyyttä

Kemijärven kaupunkistrategian 2025–2030 mukaan kaupungin tehtävänä on mahdollistaa asukkailla hyvä arki ja elämä. Lasten ja nuorten, työikäisten sekä ikäihmisten tarpeet huomioidaan asumisessa, palveluissa ja elinympäristössä. Kemijärven kaupungille hyvä arjenhallinta tarkoittaa kykyä suunnitella ja sujuvoittaa ennakoiden kuntalaisen arkea. Asukkaita kuunnellaan luomalla monipuolisia osallistamis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Hyvä ja sujuva arki tarkoittaa, että

- Huolehdimme Kemijärvellä asuvien ja tänne muuttavien arjen turvallisuudesta.
- Turvaamme eri ikäryhmien palvelut ja niiden saatavuuden yhdessä muiden toimijoiden kanssa.
- Edistämme hyvinvointia ja viihtyisyyttä ympäristöä arvostaen ja sen mahdollisuudet huomioiden.
- Toimimme kestäväällä tavalla.
- Mahdollistamme hyvän kotoutumisen.
- Luomme monipaikkaisen asumisen edellytyksiä elävissä kylissä ja kaupunkikeskuksessa.

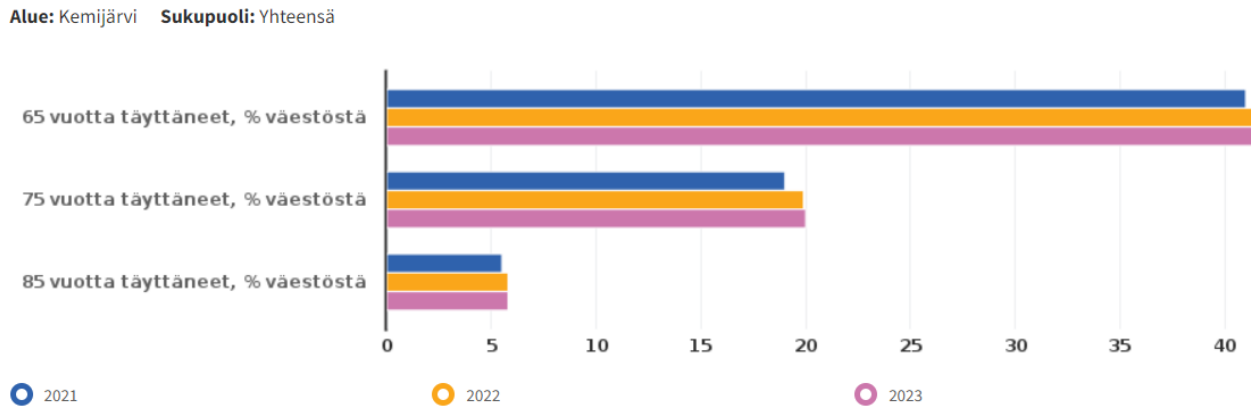
Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman pohjana on **Kemijärven kaupungin hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025**. Kaupungin hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan tässä suunnitelmassa, jotta suunnitelmien tavoitteet ja toimenpiteet ovat yhtenevät. Tällöin myös varmistetaan niiden toteutuminen.

3. IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA

3.1. Ikääntyneiden osuus väestöstä Kemijärvellä

Tilastollisesti Suomessa ikääntyneiksi luokitellaan 65 vuotta täyttäneet henkilöt. Luokittelu perustuu siihen, että 65 vuotta on yleinen eläkeikä. Kaikkien hyväksymää määritelmää sille, milloin vanhuus alkaa, ei kuitenkaan ole, koska tilastollinen ikääntymiskäsitys ei ole ainoa tulkinta vanhuudesta. Toimintakykyyn perustuva ikääntymiskäsitys määrittää vanhuuden alkavaksi vasta 75 vuoden iässä, ja vain joka kolmas 70–74-vuotias pitää itseään vanhana.

Kemijärvellä oli 31.12.2023 asukkaita 7029. 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli 41,4 prosenttia, 75 vuotta täyttäneitä 20 prosenttia ja 85 vuotta täyttäneitä 5,8 prosenttia (Sotkanet).



Kaavio 1. Prosenttiosuus väestöstä

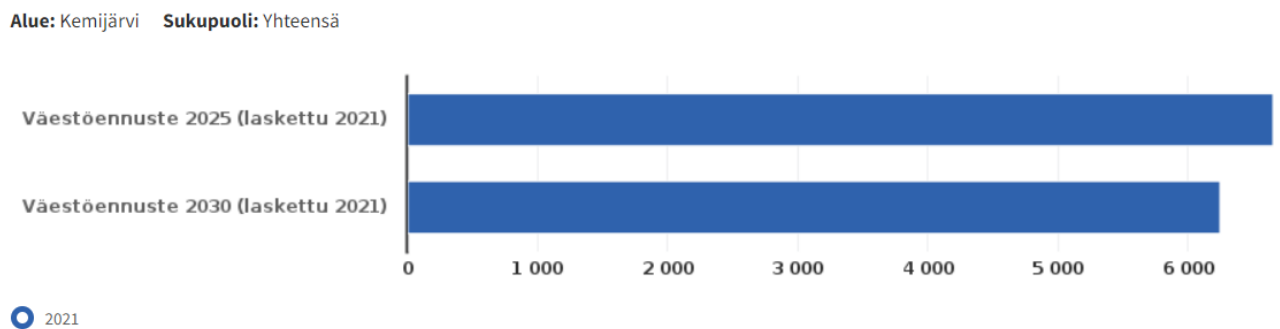
Eläkeläisten osuus väestöstä oli 46,7 prosenttia vuonna 2022 ja keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä Kemijärvellä oli 60,5 vuotta (Sotkanet).

Kuolleisuus Kemijärvellä on keskimäärin 165 henkilöä vuodessa ja syntyvyys keskimäärin 27 henkilöä vuodessa (keskiarvot vuosilta 2022 ja 2023). Työikäisten määrän ennakoitaan edelleen laskevan ja sillä on negatiivinen vaikutus verotettavan tulon kehitykseen. Ikääntyneiden kasvava määrä ja työikäisten määrän väheneminen näkyy huoltosuhteen kasvamisena. Vuonna 2023 huoltosuhte oli 105.

3.2. Väestöennuste

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan (laskettu 2021) Kemijärvellä väki vähenee ja vanhenee tulevina vuosina.

Ennusteen mukaan vuonna 2025 Kemijärvellä on asukkaita 6 651 ja vuonna 2030 asukkaita on 6 243.



Kaavio 2. Väestöennuste

Ennusteen mukaan 65 vuotta täyttäneiden osuus on 44,6 prosenttia vuonna 2025 ja vuonna 2030 osuus on 47,6 prosenttia väestöstä.

75 vuotta täyttäneiden osuus on 22,8 ja 85 vuotta täyttäneiden osuus 6,6 prosenttia vuonna 2025 (Sotkanet).

3.3. Asuminen ja elinolot

Vuonna 2023 kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli Kemijärvellä 90,6 prosenttia (1267 henkilöä), kun koko maassa kotona asuvien osuus on 93 prosenttia. Säännöllisen kotihoidon piirissä 75-vuotiasta oli 13,7 prosenttia (193 henkilöä). Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli 4,3 prosenttia (61 henkilöä). Määrä on huomattavasti pudonnut edellisten vuosien tasolta (6,6–6,7 %).

Yli puolet 75 vuotta täyttäneistä asui Kemijärvellä yksin (57,8 prosenttia/618 asutokuntaa) vuonna 2023. Eläkkeen saajien asumistukea sai vuonna 2023 10,7 prosenttia (415 asutokuntaa) asutokunnista ja toimeentulotukea 65 vuotta täyttäneistä sai 1,1 prosenttia (33 henkilöä) vastaavan ikäisestä väestöstä.

Valtaosa 65 vuotta täyttäneistä asuu keskustaajamassa, alueella Keskusta-Särkikangas- Kallaanvaara. Sivukylissä asuvista suurin osa on 65 vuotta täyttäneitä. Esimerkiksi Juujärvellä, Tapionniemessä, Raajärvi-Ulkuniemessä, Hyypiö-Kuusivaarassa ja Javaruksella yli puolet asukkaista on 65+-ikäisiä.

Osa-alue	0-14 v. %	15-64 v. %	65 v.- %	65 v.- abs.	Yht.
Särkikangas	8,9	47,9	43,2	697	1 615
Pöyliövaara	10,1	51,5	38,5	397	1 032
Keskusta	7,1	40,8	52,1	584	1 121
Kallaanvaara-Sipovaara	13,7	53,4	32,9	238	723
Tohmo	12,9	53,8	33,3	140	420
Isokylä	14,0	55,2	30,8	139	451
Soppela	14,9	56,9	28,2	55	195
Halosenranta	10,8	48,6	40,5	75	185
Kostamo	9,6	52,2	38,2	60	157
Vuostimo	5,8	50,6	43,6	68	156
Tapionniemi	6,2	40,8	53,1	69	130
Luusua	12,0	44,4	43,6	58	133
Lehtola	8,7	57,7	33,7	35	104
Juujärvi	3,3	36,3	60,4	55	91
Raajärvi-Ulkuniemi	2,2	47,3	50,5	46	91
Joutsijärvi	3,3	52,7	44,0	40	91
Räisälä	7,2	51,8	41,0	34	83
Oinas-Kalkiainen	10,4	43,3	46,3	31	67
Hyypiö-Kuusivaara	6,9	41,7	51,4	37	72
Leväranta	7,6	50,0	42,4	28	66
Javarus	19,6	28,3	52,2	24	46
Yhteensä	9,6	48,6	41,4	2 910	7 029

Taulukko 1. Kemijärven kaupungin väestön ikärakenne osa-alueittain vuonna 2023 (31.12.)
Lähde: Tilastokeskus (2024)

3.4. Terveys ja toimintakyky

Toimintakyky on tasapainotila ihmisen kykyjen, tavoitteiden sekä elin- ja toimintaympäristön välillä. Hyvä toimintakyky mahdollistaa itsenäisemmän elämän ja luo edellytyksiä osallistua harrastuksiin ja muihin itselle merkityksellisiin toimintoihin.

Toimintakykyä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti huomioiden terveydentilaan liittyvien tekijöiden lisäksi myös ympäristö- ja yksilötekijöiden vaikutukset. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi erilaiset tuki- muodot, palvelut ja apuvälineet sekä harrastukset. Ikäihmisten toimintakyky voikin parantua ilman, että terveydentilassa tapahtuu muutosta, jos heidän toimintaympäristöään kehitetään ja parannetaan.

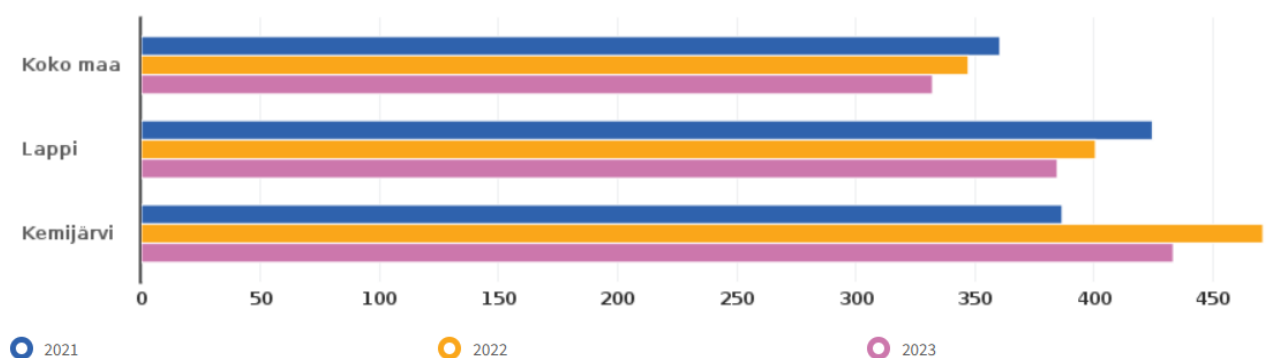
Heikentynyt toimintakyky lisää riskiä erilaisille tapaturmille, kuten kaatumisille. Turvallinen ympäristö ja kaatumisten ehkäisy, hyvä ravitsemus sekä toimintakyvyn ylläpitäminen vahvistavat edellytyksiä selviytyä jokapäiväisistä askareista.

Valtaosa iäkkäiden henkilöiden tapaturmista aiheutuu kaatumisista. Yleisin tapaturmapaikka on koti. Iäkkäillä kaatumisten seuraukset ovat vakavampia kuin nuoremmilla ikäryhmillä. Kaatumisesta voi seurata erilaisia vammoja, kuten lonkkamurtumia.

Kemijärvellä kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoja 65-vuotiailla on enemmän kuin Lapissa keskimäärin

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

info ind. 3959 Sukupuoli: Yhteensä



Kaavio 3. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10000 vastaavan ikäistä

Liikuntaharjoittelu on yksi tehokkaimmista keinoista ehkäistä kaatumisia. Talvijalankulun turvallisuus varmistetaan asuinympäristön turvallisuutta ja esteettömyyttä parantamalla, kuten hiekoittamalla teitä. Liukastumisten ehkäisemisessä huomioidaan jalkineet, kengänpohjien ja kantalapun oikea materiaali sekä liukuesteet.

Ikäryhmittäistä tietoa sairastavuudesta ei ole saatavilla. Vertailutietona mainittakoon, että Kemijärven ikävakioitu sairastavuusindeksi oli vuonna 2022 100,9, mikä on matalampi kuin Lapissa keskimäärin. Lapissa suurin indeksiluku sairastavuudessa on Kemissä (134) ja pienin indeksi Kolarissa (88).

THL:n mukaan uudet tutkimustulokset, jotka perustuvat kansallisiin rekisteriaineistoihin osoittavat, että muistisairausdiagnoosin saa vuosittain huomattavasti useampi kuin aiemmin on arvioitu.

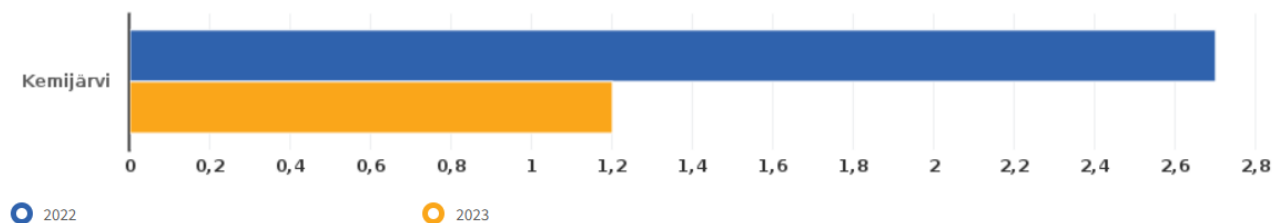
Koska ihmiset elävät pidempään ja väestö vanhenee, muistisairaudet ovat yleistyneet. Niistä on tullut uusi kansantauti.

Uusi tutkimus osoittaa, että muistisairauteen sairastuu Suomessa vuosittain noin 23 000 ihmistä. Aiemmin on arvioitu, että sairastuneita olisi vuosittain noin 14 500. Vuonna 2040 muistisairauksia sairastavia on jo 247 000, jos muistisairauksien yleisyys pysyy vuoden 2021 tasolla ja iäkkäiden määrä kasvaa Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaisesti. Tämän arvion mukaan muistisairautta sairastavien määrä kasvaa 64 prosenttia tulevien vajaan kahden vuosikymmenen aikana.

Kemijärvellä ikävakioitu muistisairaus-indeksi on vuonna 2022 ollut 77,7. Indeksiluku on suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100.

Dementia perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä

info ind. 5019 Alue: Kemijärvi Sukupuoli: Yhteensä



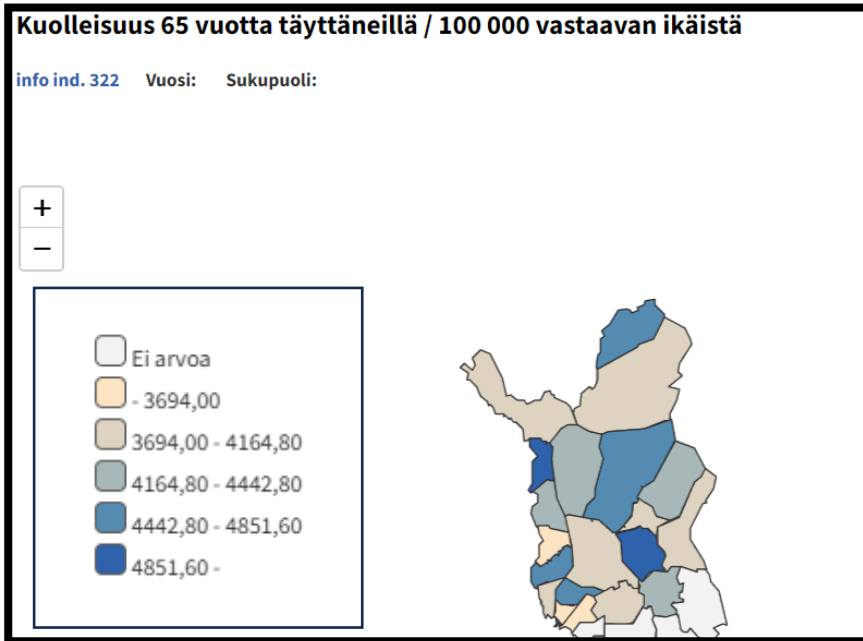
Kaavio 4. Dementia perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä

Kemijärvellä sairastavuus on korkeinta tuki- ja liikuntaelinsairauksien, sepelvaltimotautien ja diabeteksen osalta. Nämä ovat ns. kansantauteja, joita voidaan ennaltaehkäistä terveellisten elintapojen avulla. Tärkeimmät keinot ovat:

- terveellinen ruokavalio
- liikunta
- tupakoinnin välttäminen
- vähäinen alkoholinkäyttö ja
- lihavuuden ehkäiseminen (THL)

Eryiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuus 65 vuotta täyttäneistä on Kemijärvellä kolmen viimeisen vuoden aikana ollut vajaa 64 prosenttia, mikä on samalla tasolla kuin koko Lapissa.

Kuolleisuus 65 vuotta täyttäneillä/100 000 vastaavan ikäisistä, on Kemijärvellä korkeampaa kuin Lapissa ja koko maassa: Kemijärvi 5125, Lappi 4232, koko maa 4137.



Kaavio 5. Kuolleisuus 65 vuotta täyttäneillä / 100000 vastaavan ikäistä

4. IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIA TUKEVAT PALVELUT

4.1. Palveluneuvonta- ja ohjaus

Palvelupiste Sortteeri on Kemijärven keskustassa sijaitseva palvelupiste, josta saa yleisinfoa kaupungin palveluista ja tarvittaessa ohjauksen edelleen asiantuntijyksikköön.

Palvelupisteestä saa erilaisia hakulomakkeita ja esitteitä. Yleisön käytössä on maksuton tietokonepääte, johon saa tarvittaessa ohjausta. Palvelupisteessä sijaitsee kaupungin virallinen ilmoitustaulu, josta löytyvät nähtävänä olevat asiakirjat.

Lapin hyvinvointialue ikääntyneiden palveluohjaaja antaa tietoa kotiin saatavilla olevista sosiaali- ja terveyspalveluista. Hän auttaa kokoamaan elämäntilanteeseen liittyvät palvelut asiakkaan ulottuville. Palveluohjaajan voi tavoittaa arkipäivisin. Neuvontaa ja ohjausta saa puhelimitse, käymällä paikan päällä Lapponiassa tai palvelutarpeen arviointikäynnillä kotona.

4.2. Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut tarjoavat yhteistyössä eri tahojen kanssa seutukuntansa asukkaille, yhdistyksille ja matkailijoille kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluja sekä musiikki- ja kansalaisopiston palveluja. Tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen ja osallisuuden lisääminen. Hyvällä ja monipuolisella kulttuuritarjonnalla edistetään kuntalaisten hyvinvointia. Kulttuuripalvelut myös tukevat kulttuurityötä tekeviä yhdistyksiä.

4.2.1. Kansalaisopisto

Kemijärven kansalaisopisto toimii Kemijärven, Pelkosenniemen ja Savukosken alueilla tarjoten monipuolisia opiskelumahdollisuuksia. Kansalaisopiston opetuksellinen toiminta on kaikille avointa, vapaan sivistystyön alaista toimintaa, jonka keskiössä ovat yhdessä tekeminen ja oppiminen. Kursitarjonnasta löytyy kattavasti käsityö-, liikunta-, kieli- ja musiikkikursseja. Opetusta on sekä lähietä verkkomuotoisena.

Kansalaisopisto järjestää yhteistyössä Jyväskylän Yliopiston kanssa Ikääntyvien Yliopiston etäluentoja Pelkosenniemellä, Savukoskella ja Kemijärvellä.

4.2.2. Kirjasto

Kirjasto tarjoaa monipuolisesti erilaisia palveluita, joita kaupungin asukkaat voivat hyödyntää joko omatoimisesti tai kirjaston henkilökunnan avustuksella.

Ikääntyneille tarjotaan digiopastusta asukkaiden omien laitteiden käytössä tai verkkosivujen/palvelujen käytössä. Ajan voi varata Varaamosta (varaamo.lapinkirjasto.fi) tai soittamalla, puh. 040 746 0267.

Kirjastossa on neljä asiakaskonetta internet-käyttöä varten. Käyttö on maksutonta. Tulosteista peritään erillinen maksu.

Kirjastossa voi lukea e-lehtiä kirjaston tiloissa omalta mobiililaitteelta tai kirjaston tv:stä tai lainattavalla tabletilla. Esimerkiksi Helsingin Sanomat ja Lapin Kansa löytyvät joka päivä luettavaksi sähköisessä muodossa.

Kirjat kotiin -palvelu on suunnattu sellaisille henkilöille, joille asioiminen kirjastossa on jostain syystä vaikeaa. Palvelulla voi saada maksutta aineistoa (kirjoja, lehtiä, elokuvia, musiikkia) suoraan kotiin. Palvelun saaminen edellyttää sopimuksen tekemistä.

Kirjastosta voi myös lainata esimerkiksi erilaisia liikuntavälineitä ja pelejä.

4.2.3 Liikuntapalvelut

Kemijärven liikuntapalvelut pyrkivät edistämään kuntalaisten aktiivista elämäntapaa sekä luomaan edellytyksiä liikunnan harrastamiselle kaikissa ikäluokissa.

Sisäliikuntapaikkoja keskustan alueella ovat kylpylä -uimahalli Poukama, Wirta -Areena jäähalli, liikuntahalli sekä Hillatien koulun liikuntasali. Kuntosaleja löytyy uima- ja liikuntahallista.

Ulko- ja luontoliikunnan ystäville löytyy lähellä keskustaa paljon erilaisia mahdollisuuksia: Pöyliövaaran virkistysalue, Peurakankaan ladut, keskustan kävelyreitit sekä tuleva uusi retkeilyn hybridireitti Pöyliöjärven ympäri. Kemijärveä ympäröivät lukuisat vaarat järvimaisemineen tarjoavat maailman luokan luontoelämyksen ja tunnin automatkan päässä Kemijärveltä löytyy viisi laskettelu-keskusta sekä neljä kansallispuistoa.

Liikuntapalvelut tarjoavat matalankynnyksen liikuntaneuvontaa. Liikuntaneuvonnan kautta voi saada ravinto-ohjausta, testausta, kuntosaliohjausta, vinkkejä liikkumisen aloittamisesta sekä liikuntamahdollisuuksista.

4.3. Elinvoimapalvelut

Elinympäristö on hyvinvoinnin ja terveyden perusedellytys. Hyvä arkiympäristö on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettinen.

Elinvoimapalvelut/ Asuminen ja ympäristö kehittää ja ylläpitää määrällisesti riittäviä ja hyvätasoisia katuja, maankäyttöön ja rakennusvalvontaa liittyviä palveluita jokaiselle kaupunkilaiselle ja kaupungissa vierailevalle. Palvelut kattavat puistojen, vesiväylien, latuverkoston, ulkoilureittien, satamien, rantautumis- ja tulistelupaikkojen ylläpidon ja rakentamisen.

4.4. Palveluliikenne

Kemijärven palveluliikenne on Kemijärven kylistä / asutusalueilta Kemijärven keskustaan suunnattua kaikille avointa asiointiliikennettä kutsutaksilla. Asiointin jälkeen, aikataulujen mukaisesti, on paluukuljetus takaisin. Palveluliikenteen tarkoitus on parantaa asukkaiden saavutettavuutta peruspalveluihin, esimerkiksi pankkiasiat, kauppa-asiat, Kela-asiointi, terveydenhoito, apteekki. Mikäli paluukuljetuksissa on tilaa, on ollut mahdollisuus tehdä yhdensuuntainen matka keskustasta kyliin.

Asiakkaat voivat palveluliikenteen aikataulun mukaisesti tehdä tilauksia soittamalla Palvelupiste Sortteerin. Palveluliikennetaksa on linja-automaksun suuruinen maksu. Yksikin tilaus kylistä tai linjan varrelta aikataulun mukaiseen asiointiin riittää siihen, että linja ajetaan. Jos joiltakin linjoilta kylistä tai matkan varrelta ei tule yhtään tilausta, niitä ei ajeta.

4.5. Vanhus- ja vammaisneuvostot

Kemijärven vanhus- ja vammaisneuvostot ovat vaikuttamistoimielimiä, jotka ovat edustamansa väestöryhmän vaikuttamis- ja kuulemiskanavia. Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa kunnan ja hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on – tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan – merkitystä ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Vaikuttamistoimielimet voivat tehdä aloitteita, lausuntoja ja kannanottoja. Vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen.

Kemijärven vanhusneuvoston jäseninä ovat viisi kaupunginhallituksen nimeämää eläkeläis- ja veteraanijärjestön edustajaa, sihteeri sekä edustajat kaupungin hallituksesta, elinvoima- ja tulevaisuuslautakunnista, joilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus. Asiantuntijajäsenenä on kaupungin nimeämä työntekijä /viranhaltija, joka toimii myös sihteerinä.

Vammaisneuvosto on vammaisyhdistysten, viranomaisten ja päätöksentekijöiden yhteistyöfoorumi, jonka tehtävänä on vaikuttaa kunnalliseen suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan kaikilla hallinnonaloilla.

Vammaisneuvostossa on jäseninä viisi kaupunginhallituksen toimikaudekseen nimeämää edustajaa, teknisen toimen edustaja ja sihteerinä kaupungin nimeämä työntekijä sekä edustajat kaupungin hallituksesta, elinvoima- ja tulevaisuuslautakunnista, joilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Hyvinvointialueilla on omat vaikuttamistoimielimensä. Kunnista on nimetty edustajat kuhunkin vaikuttamistoimielimeen. Tärkeää on kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten välinen yhteistyö asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamiseksi. Kunnan edustajilla on tärkeä rooli vaikuttajana ja tiedonvälittäjänä molempiin suuntiin.

4.6. Järjestöt

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä järjestöjen kanssa. Kuntalain 1 § ja 22 § velvoittavat kuntia myös edistämään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Järjestöt työskentelevät lähellä kansalaisen arkea. Järjestötoiminnassa ihmisillä on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan ja erilaisiin harrastuksiin.

Järjestöt tarjoavat mielekästä matalan kynnyksen toimintaa kaikenikäisille. Järjestöjen toimintamuotojen laajaan kirjoon kuuluvat muun muassa:

- yksinäisyyden torjunta, ystävätoiminta
- kerhot, ryhmätoiminta
- ulkoilu, liikuntaryhmät, retket
- tapahtumat, virkistystilaisuudet
- tiedon tuottaminen ja jakaminen, oppaat
- vaikuttamistyö, edunvalvonta
- ohjaus ja neuvonta, koulutukset, kurssit
- vertaistuki

Kemijärven alueelle rekisteröityneitä yhdistyksiä on 224 kpl. Kaupunki tarjoaa järjestöille tilat Kiehispiirtiltä veloituksetta. Järjestökiehinen ry:n jäsenet voivat varata myös kulttuurikeskuksen ja kirjaston tiloja, jotka ovat esteettömiä. Tulevaisuuslautakunnan avustuksia saaneet järjestöt ja yhdistykset voivat käyttää kulttuurikeskuksen tiloja maksutta. Kaupunki tukee kolmannen sektorin toimintaa myös erilaisin avustuksin ja yhteisellä kehittämistyöllä.

4.7. Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut

Lapin hyvinvointialue vastaa Lapin julkisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen järjestämisestä. Paikallisesti palvelua saa Kemijärven hyvinvointikeskus Lapponiasta, Sairaalakatu 9.

Hyvinvointikeskus Lapponia tarjoaa perusterveydenhuollon palveluita:

- hoitajan ja lääkärin ajanvarausvastaanotto ja kiirevastaanotto
- hoitotarvikejakelu
- kuntoutuspalvelut
- laboratorion palvelut
- neuvolapalvelut
- perhe- ja mielenterveysklinikan palvelut
- potilasasiamiehen palvelut
- röntgenpalvelut
- suun terveydenhuollon palvelut
- vuodeosastopalvelut
- kotihoito
- kotisairaala

Kiireellisiä asioita varten Hyvinvointikeskus Lapponiassa on maanantaista sunnuntaihin klo 8–18 avoinna oleva terveyskeskuspäivystys. Ilta- ja yöaikainen päivystys järjestetään Rovaniemellä Lapin keskussairaalassa. Terveyskeskuspäivystyksen ollessa suljettuna kiireellistä hoidon tarpeen arviointia varten otetaan yhteyttä päivystysapuun numeroon 116117. Päivystysapuun soimitaan, kun harkitaan päivystykseen lähtemistä tai tarvitaan apua tai neuvoja äkillisissä terveysongelmissa

ja oma terveysasema on kiinni. Häättilanteessa soitetään aina hätäkeskukseen numeroon 112. Kii-reettömissä asioissa asukkaat ottavat yhteyttä oman asuinalueensa tiimiin, Järvitiimiin tai Saaritii-miin. Kemijärvellä on myös käytössä Klinik-palvelu sähköistä yhteydenottoa varten.

Ikääntyneiden palveluohjauksen kautta ikääntynyt tai hänen läheisensä saavat tietoa kotiin saata-villa olevista palveluista. Palvelutarpeen arvioinnilla selvitetään, mitä palveluja ikääntynyt tarvitsee. Tukipalveluina voidaan järjestää ikääntyneen yksilöllisen tarpeen mukaan esimerkiksi ateriapalve-lua, vaatehuoltoa, siivouspalvelua, asiointipalvelua tai kylvetyspalveluja. Tukipalvelujen myöntämi-nessä huomioidaan asiakkaan tulot. Erillisten myöntämisperusteiden mukaisesti ikääntyneelle voi-daan myöntää myös turvapuhelin- tai lääkeautomaattipalvelua. Kuljetuspalvelut on tarkoitettu vam-maisille henkilöille ja vähävaraisille ikääntyneille, jotka eivät pysty käyttämään joukkoliikenneväli-neitä.

Kotihoidolla tarkoitetaan kotiin annettavaa hoivaa, huolenpitoa ja toimintakykyä tukevia palveluita. Säännöllinen kotihoito alkaa pääsääntöisesti 1–6 viikkoa kestäväällä arviointijaksolla, jonka aikana arvioidaan palvelujen tarvetta ja tehdään palvelusuunnitelma asiakkaan tarvitsemista palveluista. Kotihoitoa voidaan järjestää ikääntyneen tarpeiden mukaan vuorokaudenajasta riippumatta. Ikään-tyneen kotona asumista voidaan tukea myös omaishoidon avulla. Omaishoito on ikääntyneen hoi-don järjestämistä kotona siten, että hoitajana toimii omainen tai muu hoidettavan läheinen. Omais-hoidon tuki sisältää hoitopalkkion, hoidettavalle annettavia palveluita sekä omaishoitajan tuke-mista. Kun ikääntyneen toimintakyky on heikentynyt ja kotona asuminen ei ole enää mahdollista, Settlementti Tunturilan palvelukeskus tarjoaa yhteisöllistä asumista sekä Tunturilan Hilla ja Koivula, sekä Espero Kiekerö ja Attendo Vanamo ympärivuorokautista palveluasumista. Lisäksi Kemijärvellä toimii intervalliyksikkö Luhtavilla.

Lisätietoa ikääntyneiden palveluihin liittyen ja yhteystiedot Lapin hyvinvointialueen verkkosivuilta <https://lapha.fi/ikaantyneiden-palvelut>.

Lisätietoa terveystieteiden palveluihin liittyen ja yhteystiedot Lapin hyvinvointialueen verkkosivuilta <https://lapha.fi/terveyspalvelut>.

5. IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN TUKEMISEN PAINOPISTEET

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaan valittiin neljä painopistealuetta, jotka perustuvat Ke-mijärven kaupunkistrategiaan 2025–2030 sekä kaupungin hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025.

1. **Hyvä ja sujuva arki**
2. **Turvallinen ja viihtyisä arkiympäristö, joka tukee yhteisöllisyyttä ja yhteenkuulu-vuutta**
3. **Yhdenvertainen ja osallistuva kuntalainen**
4. **Elintavoilla terveyttä ja hyvinvointia**

Painopisteille on laadittu tavoitteet ja toimenpiteet, jotka on kirjattu toimeenpanosuunnitelmaan (Taulukko 2.).

TOIMEENPANOSUUNNITELMA

	TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
1.	Edistetään ikääntyvien hyvinvointia, terveellisiä elintapoja ja arjen toimintakyvyn ylläpitoa	Ikäihmisille suunnatut liikuntapalvelut, tapahtumat, vierailut ja tiedottaminen sekä ikääntyvien yliopiston luennot.	Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet
2.	Turvataan ikääntyvien palvelut ja niiden saataavuus	Yhteistyö Lapin hyvinvointialueen kanssa: hytetu-neuvottelukunta ja kuntaneuvottelut palvelualueittain, Laphan edustajan kutsuminen tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Kunnan omien palveluiden kehittäminen ikääntyvälle väestölle saatettaviksi.	Hallintopalvelut Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet Lapin hyvinvointialue
3.	Huomioidaan ikääntyvien tarpeet asumisessa	Laaditaan asuntopoliittinen ohjelma. Järjestetään maksutonta asuntojen korjausneuvontaa yli 65-vuotiaille	Hallintopalvelut Tulevaisuus- ja elinvoima vastuualueet
4.	Tuetaan yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta	Järjestetään kohderyhmän tarpeet huomioivia kulttuuritapahtumia ja tilaisuuksia. Tuetaan ikääntyneiden kerhotoimintaa ja kokoontumismahdollisuuksia.	Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet Järjestöt Lapin hyvinvointialue
5.	Luodaan turvallinen ja esteetön lähiympäristö sekä edistetään turvallista arkea	Järjestetään turvallisuus- ja esteettömyyskävelyitä yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. Järjestetään kansalaistaitokoulutusta. Vanhus- ja vammaisneuvostot selvittävät mahdollisuutta tukea tarvitsevien asukkaiden pihaliittymien auraukseen. Otetaan käyttöön Commu -mobiilisovellus, jossa voi pyytää ja antaa apua lähialueellaan.	Hallintopalvelut Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet Vanhus- ja vammaisneuvostot
6.	Ehkäistään kaatumis- ja liukastumistapaturmia	Järjestetään tiedotuskampanjoita. Toteutetaan ryhmätoimintaa ja mainostetaan voima- ja tasapaino-ohjelmia. Huolehditaan kulkuväylien aurauksesta, valaistuksesta, kävely- ja pyöräteiden kunnosta.	Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet Vanhus- ja vammaisneuvostot
7.	Monikanavainen, yhdenvertainen, ajantasainen ja selkokielineen viestintä	Kiinnitetään huomiota tiedotteiden selkokieli-syyteen ja selkeään luettavuuteen. Servitetään Laphan kotihoidon ja kotihoitoa tuottavien yritysten mahdollisuus toimittaa tiedotteita ikään-tyneille asiakkailleen. Hyödynnetään aktiivi-sesti paikallislehteä, valotauluja, infonäyttöjä sekä tiedotusseiniä tiedottamiseen.	Hallintopalvelut Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet Lapin Hyvinvointialue
8.	Tuetaan osallistumisen mahdollisuuksia	Järjestetään palveluliikennettä kylistä ja asutusalueilta. Käynnistetään yhteisesitteiden laatiminen erilaisista kuljetuspalveluista. Varmistetaan säännöllisesti, että linja-autopysäkeillä on ajantasaiset aikataulutiedot. Tarjotaan digitaitojen opetusta. Servitetään Kaikukortin käyttöön-ottoa. Otetaan käyttöön Commu -mobiilisovel-lus.	Hallintopalvelut Tulevaisuus- ja elinvoimapalveluiden vastuualueet Lapin hyvinvointialue
9.	Tuetaan ja vahvistetaan järjestöjen välistä yhteistyötä	Laaditaan järjestöohjelma. Tehdään yhteistyötä Järjestökiehin ry:n koordinoiman sosiaali-, terveys- ja turvallisuusjärjestöjen verkoston kanssa.	Tulevaisuuspalvelui-den vastuualueet Vanhus- ja vammais-neuvostot Järjestökiehin ry

Taulukko 2. Painopistealueiden toimeenpanosuunnitelma

6. SUUNNITELMAN TOTEUTUS JA SEURANTA

Ikääntyvän väestön hyvinvointisuunnitelma hyväksytään tulevaisuuslautakunnassa. Lautakuntakäsittelyn jälkeen suunnitelma etenee kaupunginhallituksen kautta kaupunginvaltuustoon hyväksyttäväksi.

Kemijärven kaupungin hyvinvointiryhmä toimii suunnitelman yhteistyöfoorumina ja seurantaryhmänä. Seurantaryhmä huolehtii suunnitelman arvioinnista, päivittämisestä ja toteutuksen seurannasta vuosittain. Seurantaryhmä huolehtii, että ikääntyvän väestön hyvinvointisuunnitelma on osa Kemijärven kaupungin talousarvion valmistelua. Suunnitelma on osa laajaa hyvinvointikertomusta ja sitä arvioidaan vuosittain osana hyvinvointiraporttia sekä kerran valtuustokaudessa koottavassa laajassa hyvinvointikertomuksessa. Lisäksi vanhusneuvosto käy arviointi- ja seurantakeskustelun vuosittain suunnitelman toteutumisesta.